

Sprawmy, aby sprawiedliwa transformacja stała się rzeczywistością!

List otwarty do polskich posłów do Parlamentu Europejskiego, Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej w Komisji Europejskiej, posłów Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Urzędu Miasta Katowice, Urzędu Miasta Rybnik, Urzędu Miasta Mysłowice,

w imieniu Climate Reality Europe oraz BoMiasto.

Zielona transformacja, Europejskie Prawo Klimatyczne oraz niedawno opublikowana propozycja pakietu legislacyjnego “FitFor55”, mają stanowić fundamenty klimatycznie neutralnego społeczeństwa Unii Europejskiej. W obliczu tej nieuniknionej transformacji, a jednocześnie potencjalnie największego społeczno-ekonomicznego przedsięwzięcia XXI wieku, opinia publiczna koncentruje się na środkach umożliwiających osiągnięcie tego celu, bez cienia wątpliwości co do jego nieuchronności.

Unia Europejska konstruuje coraz więcej środków mających na celu wsparcie państw członkowskich w przeprowadzeniu zielonej transformacji. Są to mechanizmy finansowe, projekty legislacyjne, oraz dedykowane fundusze, mające na celu złagodzenie ekonomicznych wyzwań nadchodzących zmian, stanowiące jednocześnie olbrzymią szansę kształtowania lokalnych, regionalnych i krajowych gospodarek. Najbardziej znaczącym narzędziem jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji gwarantujący krajom Wspólnoty wsparcie finansowe w kwocie 17.5 miliarda euro do 2027 roku. Jego celem jest ułatwienie procesu transformacji poprzez finansowanie projektów zgodnych z europejską wizją odejścia od węgla oraz przemiany wysokoemisyjnych sektorów gospodarki i regionów, prowadzącej do zeroemisyjnej gospodarki w 2050 roku.

Nie ulega wątpliwości, że region Górnego Śląska, z jego wysoką koncentracją kopalni węgla, może stać się beneficjentem największej sumy środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, estymowanej na ponad 2 miliardy euro. Jednakże ta możliwość staje pod znakiem zapytania w związku z planowanymi przez polski rząd otwarciem nowych kopalń oraz dotacjami dla sektora paliw kopalnych, stojącymi jawnie w sprzeczności z europejskimi wytycznymi. Decyzje pozostające w zakresie wpływu lokalnych i regionalnych władz, zostały uwzględnione w Terytorialnych Planach Sprawiedliwej Transformacji (TPST) - dokumentach wskazujących obszary najbardziej dotknięte zmianą oraz stawiających diagnozę wyzwań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Lokalne władze Śląska udowodniły, że proces tworzenia TPST powinien gwarantować partycypację społeczną w drodze konsultacji, umożliwiających różnym grupom interesariuszy komentowanie wstępnej wersji Planu. To pierwszy krok w zapewnieniu, aby plany transformacji były kształtowane w porozumieniu ze społecznością, która będzie nią objęta.

Jednak TPST, będący przypuszczalnie największą szansą dla zielonej transformacji Śląska w tej dekadzie, powinien być znacznie bardziej ambitny, aby region Śląska mógł dostatecznie szybko i skutecznie przeprowadzić transformację.

Jako Climate Reality Europe oraz Bo Miasto, apelujemy o:

- **Jasno wyznaczoną datę odejścia od węgla.** Pilność kryzysu ekonomicznego oraz presja ekonomiczna nakazują wskazanie jasnego i prawnie wiążącego terminu zamknięcia kopalni węgla w Polsce. Wczesne podjęcie działań i stworzenie długofalowego planu przez polski rząd, pozwolą na łagodniejsze przejście przez transformację, w której transparentne plany zapewnią większą przewidywalność systemu dla potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców.
- **Stanowcze zakończenie dofinansowania dla paliw kopalnych.** Jakikolwiek rządowe plany dotyczące korzystania z paliw kopalnych i otwierania nowych inwestycji w tym obszarze, uniemożliwiają otrzymanie środków od Komisji Europejskiej niezbędnych do przeprowadzenia transformacji. Jest to jednoznaczne z wystawieniem przyszłości następnych pokoleń na olbrzymie ryzyko.
- **Ambitną lokalną i regionalną politykę klimatyczną.** W obliczu ograniczonych działań polskiego rządu na rzecz klimatu, władze miast i województw są odpowiedzialne za wzięcie przywództwa w prowadzeniu ambitnej polityki klimatycznej na poziomie lokalnym i regionalnym.
- **Transparentny i inkluzywny proces sprawiedliwej transformacji.** Mieszkańcy Śląska zasługują na możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie kształtowania, jak i monitorowania planu rozwoju swojego regionu w kierunku sprawiedliwej, odpornej i bezpiecznej przyszłości.

Olbrzymie znaczenie i daleko idące konsekwencje transformacji wymagają aktywnego udziału wszystkich członków procesu sprawiedliwej transformacji - od Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, przez krajowe, regionalne i lokalne władze, media, organizacje pozarządowe, jak i mieszkańców regionu dotkniętych zmianą. Cały system jest zależny od jego poszczególnych elementów, wobec czego brak aktywności jednego z nich wstrzymuje i ogranicza innych.

Zwracamy się do wszystkich decydentów i interesariuszy procesu tworzenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji, aby uznali swoją rolę i odpowiedzialność w procesie budowania fundamentów największego przedsięwzięcia XXI wieku. Pomyślny proces transformacji do bezpieczniejszej, zdrowszej i ekonomicznie odpornej przyszłości zależy od wzięcia odpowiedzialności przez wszystkich uczestników transformacji.